

Недавно наш кореспондент зустрівся з солдатом-втікачем Андрієм ОВДІЄМ, який після дезертирства з колишньої Радянської Армії більше року нелегально проживав у 10-кілометровій зоні відчуження Чорнобильської АЕС.

У моєму журналістському архіві є папка, в яку я вже багато років складаю публікації про людей, які з різних причин опинилися в самотності на морських та океанських островах. Доречно, мабуть, сказати про те, що й англійський письменник Даниель Дефо - автор книги "Робінзон Крузо" - теж не вигадав історію свого героя. Його прототипом був шотландський моряк, 27-річний боцман англійського корабля "П'ять портів" Олександр Селькірк, який прожив самотньо на острові Мас-а-Тьерра (з 1705 по 1709 рр.) 1580 днів, або 4 роки і 4 місяці. (Острів Мас-а-Тьерра в 1960 році перейменовано на острів Робінзона Крузо. Він знаходиться у Тихому океані за 700 кілометрів від узбережжя Чилі).

У тій папці зберігаються і кілька вирізок з публікаціями кореспондентів газети "Вісник Чорнобиля" Володимира Саврана і Олександра Колота про молодшого сержанта Андрія Овдія, який після конфлікту з солдатами-узбеками (вони його ледь не зарізали) у травні 1990 року самовільно залишив свою військову частину у Вологді й тємно повернувся на "перекладних" до свого села Отрохи, що в Козелецькому районі на Чернігівщині. Щоб не ярити душу матері, він зустрівся тільки з молодшим братом Сергієм, який і дізнався в ту ніч про небезпечну таємницю. Все літо при підтримці брата Андрій ховався в лісах біля рідного села, але людні місця постійно загрожували викриттям і арештом. Лякала не тюрма за дезертирство, а повернення у свою військову частину і розправа "дідів"-узбеків, які вже зривали з нього сержантські погони і прикладали гостре лезо ножа до горла...

У жовтні 1990 року Андрій Овдій перейшов у районі КПП "Паришів" кордон Чорнобильської зони, позначений колючим дротом і застерігаючими знаками - "Обережно: радіація!" І тільки 26 жовтня, тобто через рік після свого добровільного і водночас вимушеного ув'язнення, Андрій Овдій вийшов з лісу до того ж КПП "Паришів" і здався міліцейському патрулю. Коли його поставили в стійку-аналізатор для визначення радіоактивності одягу, то вмить задзвеніли і засвітилися всі системи дозконтролю...

Після коротких публікацій у пресі та показу інформаційного відеосюжету по Українському телебаченню про незвичайну історію з Андрієм Овдієм журналісти багаторазово їздили в село Отрохи, щоб зустрітись з чорнобильським Робінзоном і розпитати його про все детальноше, але жоден з них так і не зміг побачитися з Андрієм: він зникав так вчасно і швидко, ніби провалювався крізь землю. А потім, з роками, пам'ять і згадки про нього загубилися серед інших тривожних подій в Азербайджані, Придністров'ї, Югославії, Чечні... І раптом несподіваний дзвінок: "Вийжджайте! Ми вийшли на слід Андрія Овдія..."

КОЛИ МИ ІХАЛИ з Козельця разом із завідуючим відділом у справах захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС Козелецької райдержадміністрації М. Ю. Гриджуком у село Косачівку, де тепер проживає Андрій Овдій, то в глибині душі я боявся, що цей невловимий Робінзон, почувши про журналіста, знову зникне невідомо куди. І тому ми, не чекаючи Андрія з роботи, взяли в селі провідника і поїхали розбитими лісовими дорогами до того урочища, де працювала бригада Косачівського лісництва Остерського лісгоспзагу. Там Андрій Овдій валив бензопилкою вікові сосни...

Але, як говорять у народі, можна привести коня до води, але змусити її пити, якщо він цього не хоче, ніхто не зможе. Така ситуація складалася і з Андрієм. Почувши про мету мого приїзду, він різко сказав: "На жодне ваше запитання я відповідати не буду. Мені й так журналісти насолодили: дезертир, дезертир!..." Відчуваючи, що між нами ось-ось обірветься тонкий, як павутину, зв'язок, я дістав вірзики з газети "Вісник Чорнобиля" і сказав: "Зачитай мені ті місця, де тобі насолодили... Може ти забув, то я тобі нагадаю, як журналіст Олександр Котлов віддав тобі на КПП "Паришів" свою сорочку й куртку, щоб ти зняв свій радіоактивний одяг і перейшов до Яворівського лісництва, щоб тебе не на гауптвахту везли, а в радіаційну клініку для обстеження і медичної допомоги. Саме

ці два журналісти захищали тебе через газету від суду. Я з Савраном і Колотом працював у Чорнобилі. Це - мої друзі. І я приїхав до тебе не для того, щоб осуджувати. Мене інше цікавить..."

Після такої різкої розмови ми довго сиділи з Андрієм біля карти Чорнобильської зони і з глибини його пам'яті лягали на диктофонну стрічку нелегалі спогади про життя за колючим дротом...

Для свого таємного проживання Андрій Овдій обрав хоч і небезпечно, зате найглухіше місце в Чорнобильській зоні - на лівому березі Прип'яті біля села Старосілля. Небезпечно тому, що на пряму звідти до зрівняного атомного реактора ЧАЕС було кіло-

Найсердечніше вітаю усіх творців і читачів газети "Вісник Чорнобиля" з десятилітнім ювілеєм! На долю нашого народу випало важке випробування. Несіть у світ правду про все, що відбувається у Чорнобилі й навколо нього. Хай допомагає Вам Бог і всі добрі й чесні люди!
Живемо в епоху потрясіння, Мить і вічність сходяться на грані.
В споківній зміні поколінь Віримо, що ми не є останні. Тож - будьмо! З глибочиною і щирою повагою
Микола Лигот

НЕВИГАДАНА ІСТОРІЯ

РОБІНЗОН З «ОСТРОВА» ЧОРНОБИЛЬ

Пригадуючи найважчі періоди свого життя в радіоактивній зоні, Андрій сказав: "Я був тоді ще молодий, а тому дуже важко переносив самотність. Особливо сумно стало на душі після того, коли сіли батарейки в радіоприймачі і я втратив зв'язок із світом. Бувало, що хуртовина повністю засипала снігом вікно і я по кілька днів, без гасу, лежав у темряві, як у могилі..."

метрів шість-сім, а тому земля тут була забруднена так сильно, що в Старосіллі та навколишніх селах категорично заборонялося проживання навіть самоселам. А глухими ці місця були тому, що з усіх чотирьох сторін вони були відрізані Прип'яттю, Дніпром, болотами і трясовиною. Спочатку Андрій зупинився в одній з покинутих хатинок на узліссі, але невдовзі зрозумів: тут його швидко викриють, бо сюди час від часу навідується бракон'єри, міліція і мародери, які вивозили будівельні матеріали, знімали двері, витягали віконні рами, зривали електропроводку... Бувало, що хтось ставив у бідонах брагу на самогон. Іноді приходили й колишні жителі Старосілля, щоб забрати з своїх осель фотографії рідних або дещо з хатніх речей. ("Вони відірвалися від інших тим, що в них був такий вигляд, ніби вони приховали не в своє рідне село, а на кладовище...")

І Андрій, зібравши в покинутих будинках і сараях інструмент, заходився споруджувати в густому сосняку неподалік від берега Прип'яті землянку. Вона вийшла міцною і теплою. Всередині - дерев'яні нари з товстих дошок, вікно, стіл, а на ньому різні книжки, газова лампа і радіоприймач "Спідола". А вгорі в куточку іконка із зображенням Божої матері. На стінах, обшитих дошками - пучки каліни і цілющих трав, кетяги винагороду, вінки цибулі. (Зібрав з покинутих садків і городів). На полицях і під нарами - скляні банки з борошном, олією і салом. (Назбирав з покинутих погребів і комор). А праворуч від дверей стояла чазуна буржуйка. Труба від неї була виведена крізь стелю під стовбур сосни і дим, проходячи крізь густу трону дерева, розсіювався і був непомітним навіть вдень. (Стали в пригоді прочитані в дитинстві книжки про партизанів). Спати Андрій лягав на нари так, щоб лежачи на високій подушці,

бачити вікно, а крізь нього - світло дня...

Скучати було ніколи, бо швидко насувалася зима, а запасів продуктів було обмаль. Тому ставив у Прип'яті сітки, а потім солив у діжки улов. Коли ж молодий лід скував затоки й озера, Андрій глушив на мілководді довбнею рибу і, прорубавши плішню кригу, вибирав її з холодної води. А потім землю вкрили білі сніги. Вивчивши звірині й пташині стежки, Андрій розставляв петлі на зайців і куріпок. (За рік вдалося навіть двох диких кабанів вполювати, але м'ясо швидко псувалося, бо було мало солі).

Дошкуляли люті морози. Мрії про Африку не допомагали, а тому довелось збирати по хатах ковдри і обвішувати ними стіни землянки. Багато читав. ("Навіть підручник хімії, яку я просто ненавидів у школі, там був для мене цікавим").

Іноді Андрій виходив на пагорб і довго дивився на високу споруду ЧАЕС з червоно-білою трубою над "саркофагом". На правому березі Прип'яті люди розщеплювали атомне ядро в реакторах і виробляли величезну кількість електроенергії, а тут, на лівому березі ріки, молодий хлопець колов соснові смолянисті поліна на скіпки і сушив їх на буржуйці, щоб потім освітлювати свою землянку...

- А як твоя здоров'я, Андрію? Чи проходиш спеціальну медичну комісію?

- Ні, не проходив. Але вважаю себе цілком здоровим. У мене є дружина, росте донька. Якби не було сили, то я не працював би в лісі з бензопилкою.

- А як ти вважаєш, чому на тебе не вплинула радіація, адже ти дуже довго жив у забрудненій місці?

- Мабуть тому, що я її абсолютно не боявся. І зараз я радіацію не сприймаю. Для мене тоді небезпечними були тільки люди. Я не пив і не курив. Часто купався.

Підтримував здоров'я і чай з лікарських трав.

- Якщо ти, Андрію, не боявся радіації, то що змусило тебе вийти із Зони і здатись міліції? А це - прямо дорога в тюрму, бо Указ Президента про амністію солдатів-втікачів з армії був ще не підписаний.

Після цього запитання на диктофонній касеті триває довга-довга пауза. Чути, як Андрій кілька разів важко зітхає. А потім говорить:

- Тут кілька причин. Самотність набридла. Іноді починав розмовляти сам з собою. І пригода така трапилась. Пішов я в Старосілля, щоб пошукати по хатах нових книжок, бо в землянці всі перечеитав. Ну і коли повертався назад, то приліг перепочити. Задрімав... Раптом чую: "Руки вгору!" Я схопився на ноги і побачив, що оточений

людьми з рушницями. Схопили мене. Кажуть: "Ми тебе відведемо в міліцію, а там розберуться, хто ти такий..." Я зробив вигляд, що погодився, а коли вибрав слушний момент - кинувся втікати. Через мілководдя в ліс. Вода вже дуже холодною була. Забрюхався з ніг до голови. Ті люди стріляли. Може по мені, а може вгору... Я ще від тієї пригоди не оговтався, а тут ще одна несподіванка: зайшов у одну хату, а там на ліжку двоє здорових хлопців сплять. По одягу і по речах зрозумів, що це не бракон'єри і не мародери. Або втікачі з тюрми, або бандити. Почав слідувати за ними. Обидва озброєні пістолетами. І обоє теж готуються до зими. Отже, коли випаде сніг, то вони вислідять мене - і вб'ють. Їм свідок не потрібен. І в мене залишилося дві дороги: або приєднатися до них, або виходити із Зони до нормальних людей...

- Андрію, у мене останнє прохання: давай я зроблю з тебе фото біля цієї сосни.

- Не треба. Не хочу... Я пізніше навіть свою землянку спалив, щоб забути те життя в Зоні.

- І що, забув?

- Ні! Не забув. Мені та землянка і та Зона й тепер ночами сняться. Не дай Боже ще раз таке життя пережити...

Микола ХРИНКО,
Косачівка, Козелецький район,
Чернігівська область.

НА ЗНІМКАХ: "сталкер" Чорнобильської зони Андрій ОВДІЙ біля КПП "Паришів" 26 жовтня 1991 року та його землянка біля села Старосілля.

Фото Володимира САВРАНА.